

UJEDINJENE NACIJE

Međunarodni sud za krivično gonjenje
osoba odgovornih za teška krivična
djela međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br. IT-94-1-Tbis-R117

Datum: 11. novembar 1999.

Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEŠEM

U sastavu: sudija Gabrielle Kirk McDonald, predsjedavajuća
sudija Lal Chand Vohrah
sudija Patrick Lipton Robinson

Sekretar: gđa Dorothee de Sampayo Garrido-Nijgh

Presuda od: 11. novembra 1999.

TU@ILAC

protiv

DU[KATA]A

PRESUDA O KAZNI

Tužilaštvo:
g. Upawansa Yapa
gđa Brenda Hollis
g. Michael Keegan
gđa Ann Sutherland

Odbrana optuženog:
g. William Clegg
g. John Livingston

I. UVOD

1. Pretresno vijeće II je 7. maja 1997. proglasilo Duška Tadića krivim po devet ta-aka optu`nice, djelimi-no krivim po dvije, odnosno da nije kriv po 20 ta-aka optu`nice.¹ Povodom 11 od tih 20 ta-aka, Pretresno vijeće II je većinom glasova utvrdilo da su optu`be iznijete na osnovu -lana 2 Statuta Međunarodnog suda za krivi-no gonjenje osoba odgovornih za teška kr{enja međunarodnog humanitarnog prava po-injena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (Statut, odnosno Međunarodni sud) neprimjenljive na op{tinu Prijedor u Bosni i Hercegovini tokom relevantnog perioda koji se navodi u optu`nici zato što nije dokazano da su `rtve bile za{ti}ena lica u smislu zna-enja tog izraza u Ženevskim konvencijama.² U vezi s optu`bama na kojima su po-ivale ta-ke 29, 30 i 31, Pretresno vijeće II je jednoglasno zaklju-ilo da dokazni materijal ne daje dovoljno osnova za utvr|ivanje krivice van svake razumne sumnje.³

2. Shodno `albama koje su i Kancelarija tu`ioca (Tu`ila{tvo) i branioci Duška Tadića ("odbrana") podnijeli na *Mi{ljenje i presudu* i na *Presudu o kazni od 14. jula 1997*,⁴ Žalbeno vijeće je donijelo svoju presudu 15. jula 1999.⁵ Ono je utvrdilo da su `rtve koje se u izmijenjenoj optu`nici⁶ navode pod ta-kama 8, 9, 12, 15, 21, 29 i 32 bile za{ti}ena lica, u skladu sa primjenljivim odredbama Ženevskih konvencija.⁷ Uz to, Žalbeno vijeće je zaklju-ilo da su nu`ni elementi krivi-nih djela za koja terete ta-ke 29, 30 i 31 zadovoljeni van svake razumne sumnje.⁸ Shodno tome, Žalbeno vijeće je proglasilo Duška Tadića krivim po tih devet ta-aka optu`nice.⁹

3. Žalbeno vijeće je prvobitno odlo`ilo izricanje kazne po dodatnim ta-kama za kasnije, a potom je vratilo postupak za odmjeravanje kazne Pretresnom vijeću koje bude

¹ *Tu`ilac protiv Duška Tadića*, Predmet br. IT-94-1-T, Mi{ljenje i presuda, 7. maj 1997. (Mi{ljenje i presuda, kojem je sudija McDonald prilo`ila svoje Izdvojeno i razli-ito mi{ljenje o primjenljivosti -lana 2 Statuta.

² *Ibid.*, stav 608.

³ *Ibid.*, stav 373 i 761.

⁴ *Tu`ilac protiv Duška Tadića*, Predmet br. IT-94-1-T, Presuda o kazni, 14. juli 1997. (Presuda o kazni od 14. jula 1997.)

⁵ *Tu`ilac protiv Duška Tadića*, Predmet br. IT-94-1-T, Presuda, 15. juli 1999. (Presuda o `albi).

⁶ *Tu`ilac protiv Duška Tadića*, Predmet br. IT-94-1-T, Optu`nica (pro{irena), 14. decembar 1995, (Pro{irena optu`nica)

⁷ *Presuda o `albi*, stav 170.

⁸ *Ibid.*, stavovi 233 i 234.

⁹ *Ibid.*, stav 327.

odredio predsjednik Međunarodnog suda.¹⁰ U toku postupka pred Žalbenim vijećem, strane u postupku su stavile do znanja da bi u idealnim uslovima pretresno vijeće koje treba da izrekne kaznu trebalo da bude sastavljeno od troje sudija koji su sudili u prvobitnom postupku. Napominjući da je to nemoguće zbog toga što jedan od sudija o kojima je riječ nije na službi u Međunarodnom sudu, strane u postupku su se složile da bi bilo poželjno da dvoje preostalih sudija budu članovi pretresnog vijeća koje će biti sastavljeno za potrebe izricanja kazne.¹¹ Po nalogu predsjednika, ovo Pretresno vijeće je sada zaduženo da odmjeri odgovarajuće kazne koje će biti izrečene Du{ku Tadi}u u vezi sa tačkanama 8, 9, 12, 15, 21, 29, 30, 31 i 32.¹²

II. POSTUPAK PRIJE IZRICANJA KAZNE

4. Pretresno vijeće je 15. oktobra 1999. održalo pretres ("Pretres prije izricanja kazne) na kojem je Tužilac podnijelo određene dokazne predmete.¹³ Na ovom pretresu, strane u postupku su podnijele svoja usmena izlaganja, a izjavu je dao i Du{ko Tadi}. U pogledu tačkanaka 29, 30 i 31, tužilac je predložio kaznu od dodatnih 15 godina zatvora po svakoj tački. Rečeno je da se ovaj predlog temelji na krajnjoj ozbiljnosti tih krivičnih djela i udjelu koji su ona imala u širem sklopu flagrantnih kriminalnih radnji koja je počinio Du{ko Tadi}. Tužilac se nije izjasnilo o tome da li dodatne kazne od 15 godina treba da budu odslužene uzastopno ili istovremeno *inter se*, navodeći da o tom pitanju treba da odluči Pretresno vijeće. Međutim, Tužilac je tvrdilo da ova kazna, bez obzira da li je uzastopna ili istovremena, treba da bude odslužena povrh postojeće kazne od 20 godina zatvora. Nasuprot tome, odbrana je istakla da je "odgovarajuća kazna 15 godina"¹⁴ i predložila da se naloži istovremeno izdržavanje kazni.

5. U skladu sa nalogom o rasporedu, strane u postupku podnijele su pismene podneske.¹⁵ Na zahtjev odbrane, Pretresno vijeće je zatražilo od sekretara Suda

¹⁰ *Ibid.*, stav 28 i *Tužilac protiv Du{ka Tadi}a*, Predmet br. IT-94-1-A, Nalog kojim se postupak za utvrđivanje kazne vraća na razmatranje Pretresnom vijeću, 10. septembar 1999.

¹¹ *Tužilac protiv Du{ka Tadi}a*, Predmet br. IT-94-1-A, pretres od 30. avgusta 1999, transkript suđenja ("T") str. 351, 358, 361 i 362.

¹² *Tužilac protiv Du{ka Tadi}a*, Predmet br. IT-94-Tbis-R117, Nalog predsjednika o postavljenju sudija u Pretresno vijeće, 15. septembar 1999.

¹³ Dodatni materijal relevantan za izricanje kazne Du{ku Tadi}u i povjerljivi prilozi, podneseni 15. oktobra 1999. Potom je, 20. oktobra 1999, Tužilac podnijelo Odredbe nacionalnog zakonodavstva na koje se Tužilac pozvalo u toku pretresa o izricanju kazne 15. oktobra.

¹⁴ Pretres prije izricanja kazne, 15. oktobar 1999., T. str. 61.

¹⁵ Tužilac je 30. septembra 1999. podnijelo Podnesak respondenta o izricanju kazne i Povjerljive priloge, a 14. oktobra 1999. podnijelo je određene povjerljive materijale o saradnji Du{ka Tadi}a sa Predmet br. IT-94-1-Tbis-R117

izvještaj o ponašanju Du{ka Tadi}a za vrijeme boravka u pritvoru u Pritvorskoj jedinici Ujedinjenih nacija.¹⁶ Pretresno vijeće je, prilikom odmjeravanja odgovarajuće kazne, uzelo u obzir sve prethodno pomenute podneske i materijale.

III. PRIMJENLJIVE ODREDBE

6. Statut i Pravilnik o postupku i dokazima Međunarodnog suda ("Pravilnik") u vezi sa kaznama koje se mogu izreći licima koja je neko vijeće¹⁷ proglasilo krivim, predviđaju sljedeće. Član 24 Statuta glasi:

Član 24

Kazne

1. Kazna koju izrekne pretresno vijeće biće ograničena na kaznu zatvora. Prilikom određivanja kazne, pretresna vijeća imaju u vidu određivanje kazni zatvora iz sudske prakse u bivšoj Jugoslaviji.
2. Pri izricanju kazne, pretresna vijeća trebaju uzeti u obzir okolnosti kao što su teška djela i specifične okolnosti osuđenika.
3. Pored kazne zatvora, pretresna vijeća mogu narediti da se zakonitim vlasnicima povrati imovina kao i svi prihodi stečeni krivim radnjama, uključujući prinudu.

Pravila 85 i 101 predviđaju na relevantnim mjestima:

tužiltvom, na zahtjev Pretresnog vijeća. Odbrana je 1. oktobra 1999. podnijela Podnesak o kazni povodom novih osuda proisteklih iz presude Žalbenog vijeća od 15. jula 1999. i Naloga o rasporedu od 16. septembra 1999, a 12. oktobra 1999. podnijela je određene povjerljive materijale o navodnoj saradnji Du{ka Tadi}a sa Tužiltvom. Nadalje, Tužiltvo je 4. novembra 1999. podnijelo Podnesak Tužiltva o uobičajenoj praksi pri izricanju kazni zatvora pred sudovima bivše Jugoslavije. Istoga dana, odbrana je podnijela Podnesak branjenika o uobičajenoj praksi pri izricanju kazni zatvora pred sudovima bivše Jugoslavije.

¹⁶ *Tužila protiv Du{ka Tadi}a*, Predmet br. IT-94-Tbis-R117, Nalog za pripremu pretresa o kazni, 13. oktobar 1999. Interni memorandum o ponašanju g. Du{ka Tadi}a u pritvoru, koji je pripremio upravnik Pritvorske jedinice Ujedinjenih nacija, podnesen je 14. oktobra 1999.

¹⁷ Odredbe koje se u nastavku navode su trenutno na snazi, a to su, prema mišljenju Pretresnog vijeća, upravo odredbe koje treba primijeniti. U svakom slučaju, što se tiče odredaba koje su relevantne za izricanje kazne, ne postoji suštinska razlika između verzije Pravilnika i verzije Pravilnika koja je bila na snazi u vrijeme donošenja Presude o kazni od 14. jula 1997, na koju se, kako izgleda, Tužiltvo oslanja.

Pravilo 85

Izvođenje dokaza

(A) Svaka strana ima pravo da poziva svjedoke i izvodi dokaze. Osim ukoliko Pretresno vijeće u interesu pravde ne odredi drugačije, na suđenju će se dokazi izvoditi sljedećim redom:

[...]

(vi) sve relevantne informacije koje Pretresnom vijeću mogu pomoći prilikom određivanja odgovarajuće kazne ukoliko optuženi bude proglašen krivim po jednoj ili više takva optužnice.

[...]

Pravilo 101

Kazne

- (A) Osoba proglašena krivom može biti osuđena na kaznu zatvora, uključujući i doživotnu kaznu zatvora.
- (B) Prilikom određivanja kazne Pretresno vijeće će uzeti u obzir faktore pomenute u članu 24 (2) Statuta, kao i faktore kao što su:
- (i) sve otežavajuće okolnosti;
 - (ii) sve olakšavajuće okolnosti, uključujući i značajnu saradnju osuđenika s tužiocem prije ili poslije izricanja presude;
 - (iii) uobičajena praksa pri izricanju kazni zatvora pred sudovima bivše Jugoslavije;
 - (iv) koliko je osuđenik izdržao od bilo koje kazne koju je sud bilo koje države izrekao za isto djelo, kao što se pominje u članu 10 (3) Statuta.
- (C) Pretresno vijeće će navesti da li će se više izrečenih kazni izdržavati uzastopno ili istovremeno.
- (D) Osuđeniku će se uračunati eventualno vrijeme koje je proveo u pritvoru čekajući na izručenje Međunarodnom sudu ili čekajući na suđenje ili apelni postupak.

IV. ^INIOCI O KOJIMA SE VODILO RA^UNA PRILIKOM IZRICANJA KAZNE

A. Svrha kazne

7. Jedinstveni mandat Me|unarodnog suda da zaustavi rasprostranjeno kr{enje me|unarodnog humanitarnog prava i doprinese ponovnom uspostavljanju i odr`avanju mira u biv{oj Jugoslaviji nala`e da se pitanju svrhe kazne posvijeti posebna pa`nja.¹⁸ Pretresno vije}e u predmetu ^elebi}i zaklju-ilo je da “[k]azna kao odmazda sama po sebi ne donosi pravdu” i da je “[o]dvra}anje vjerovatno najva`niji ~inilac u procjeni odgovaraju}ih kazni za kr{enje me|unarodnog humanitarnog prava”.¹⁹ U obrazlo`enju na-ela kojima se rukovodilo u izricanju kazne, Pretresno vije}e u predmetu *Furund`ija* navodi:

Mandat je i du`nost Me|unarodnog suda da, u okviru svog doprinosa pomirenju, odvra}a od takvih zlo-ina i bori se protiv neka`njivosti. Pravedno je ne samo *punitur quia peccatur* (pojedince treba kazniti zato {to je prekr{io zakon), ve} i *punitur ne peccatur* (treba ga kazniti kako on i drugi ne bi i dalje kr{ili zakon). Pretresno vije}e se sla`e s tim da su odmazda i spre~avanje dvije bitne funkcije kazne.²⁰

8. Na isti na-in, Pretresna vije}a Me|unarodnog krivi-nog suda za Ruandu dosljedno su zagovarala stav da, s obzirom na cilj i svrhu uspostavljanja tog Suda, izre~ene kazne moraju biti prije svega usmjerene na odmazdu i odvra}anje.²¹

9. Pretresno vije}e dijeli mi{ljenje izra`eno u gore navedenim predmetima u pogledu odmazde i odvra}anja koji predstavljaju prevashodnu svrhu kazne. Shodno tome, prilikom odmjeravanja odgovaraju}e kazne, Pretresno vije}e je uzelo u obzir te razloge kao jedan od relevantnih ~inilaca.

¹⁸ U vezi sa mandatom Me|unarodnog suda, vidjeti Rezolucije 808 i 827 Savjeta bezbjednosti (S/Res/808 (1993) i S/Res/827 (1993)).

¹⁹ *Tu`ilac protiv Delali}a i ostalih*, Predmet br. IT-96-21-T, Presuda, 16. novembar 1998, stav 1231 i 1234.

²⁰ *Tu`ilac protiv Furund`ije*, Predmet br. IT-95-17/1-T, Presuda, 10. decembar 1998, stav 288. Vidi tako |e *Tu`ilac protiv Erdemovi}a*, Predmet br. IT-96-22-T, Presuda o kazni, 29. novembar 1996, stav 64, u kojoj je Pretresno vije}e zauzelo stav da su odvra}anje i odmazda najva`nija svrha kazni koje se izri~u za zlo-ine protiv ~ovje-nosti.

²¹ *Tu`ilac protiv Kayisheme i Ruzindane*, Predmet br. ICTR-95-1-T, Kazna, 21. maj 1999, stav 2; *Tu`ilac protiv Serushagoa*, Predmet br. ICTR-98-39-S, Kazna, 5. februar 1999, stav 20; *Tu`ilac protiv Akayesua*, Predmet br. ICTR-96-4-T, Kazna, 2. oktobar 1998, stav 19 i *Tu`ilac protiv Kambande*, Predmet br. ICTR-97-23-S, Presuda i kazna, 4. septembar 1998, stav 28.

B. Uobi-ajena praksa pri izricanju kazni zatvora pred sudovima bivše Jugoslavije

10. ^lan 24 (1) Statuta i pravilo 101 Pravidnika nala` u Pretresnom vije}u da uzme u obzir uobi-ajenu praksu pri izricanju kazni zatvora pred sudovima biv{e Jugoslavije. U cilju pribavljanja pomo}i dweju strana u pogledu primjene ove dvije odredbe, Pretresno vije}e je nalogom o rasporedu nalo` ilo Tu` ila{tva i odbrani da iznesu svoje mi{ljenje o toj praksi, kako u vrijeme kada su po-injena krivi-na djela za koja Du{ku Tadi}u sada predstoji izricanje kazne tako i u sada{njem trenutku, navode}i maksimalne kazne koje su mogle biti izre-ene za svako od tih djela.²²

11. Mada pisani podnesci dweju strana ne daju adekvatan odgovor na pitanje izlo`eno u nalogu o rasporedu, Pretresno vije}e konstatuje sljede}e relevantne argumente. Obje strane su se slo` ile da se Pretresno vije}e mo` e rukovoditi uobi-ajenom praksom izricanja kazni pred sudovima biv{e Jugoslavije, ali da ova nije obavezuju}a, te da je Krivi-ni zakon Socijalisti-ke Federativne Republike Jugoslavije²³ (Krivi-ni zakon SFRJ), koji je bio na snazi u vrijeme kada su krivi-na djela po-injena, zakon relevantan za izricanje kazne Du{ku Tadi}u.²⁴ U zaklju-ku, Tu` ila{tvo tvrdi da je relevantan raspon kazni koje su primjenljive po Krivi-nom zakonu SFRJ, te da ne postoji prepreka da se Du{ku Tadi}u izrekne dodatna kazna od preko 20 godina zatvora, dok odbrana tvrdi da je kazna zatvora od 20 godina maksimalna kazna koja mo` e biti izre-ena.

12. Pretresno vije}e dijeli mi{ljenje dweju strana da kaznena praksa sudova biv{e Jugoslavije mo` e da poslu` i kao vodilja, ali da nije obavezuju}a. Ono tako |e napominje da ovo stanovi{te ima dosljednu potporu u praksi Me|unarodnog suda.²⁵ Shodno tome, Pretresno vije}e se upoznao sa relevantnim odredbama Krivi-nog zakona SFRJ prema

²² Tu` ila{tvo je 4. novembra 1999. ulo` ilo Podnesak Tu` ila{tva u pogledu uobi-ajene prakse pri izricanju kazni zatvora pred sudovima biv{e Jugoslavije. Istoga dana, odbrana je ulo` ila Podnesak branjenika o uobi-ajenoj praksi pri izricanju kazni zatvora pred sudovima biv{e Jugoslavije.

²³ Usvojen na sjednici Saveznog vije}a Skup{tine SFRJ 28. septembra 1976; progla{en dekretom predsjednika Republike 28. septembra 1976; objavljen u Slu`benom listu SFRJ br. 44 od 8. oktobra 1976; ispravak objavljen u Slu`benom listu SFRJ br. 36 od 15. jula 1977; stupio na snagu 1. jula 1977.

²⁴ S obzirom na to da je odbrana na pretresu prije izricanja kazne 15. oktobra 1999. tvrdila da Vije}e u tom smislu treba da uzima u obzir va` e}e zakonske odredbe koje su trenutno na snazi (T. str. 60 i 61), Pretresno vije}e najnoviji zahtjev odbrane tuma-i kao promjenu njezinog stava po ovom pitanju.

²⁵ Vidi *Tu` ilac protiv Delali}a i ostalih*, Predmet br. IT-96-21-T, Presuda, 16. novembar 1998, stav 1194; *Tu` ilac protiv Aleksovskog*, Predmet br. IT-95-14/1-T, Presuda, 25. juni 1999, stav 242 i *Tu` ilac protiv Erdemovi}a*, Predmet br. IT-96-22-T, Presuda o kazni, 29. novembar 1996, stav 33, 39 i 40. U tom smislu tako |e valja napomenuti da su Pretresna vije}a Me|unarodnog krivi-nog suda za Ruandu prilikom izricanja kazni do{la do sli-nih zaklju-aka u pogledu ekvivalentnog -lana 23 (1) njihovog Statuta, vidi *Tu` ilac protiv Serushagoa*, Predmet br. ICTR-98-39-S, Kazna, 5. februar 1999, stav 18; *Tu` ilac protiv Akayesua*, Predmet br. ICTR-96-4-T, Kazna, 2. oktobar 1998, stav 14, i *Tu` ilac protiv Kambande*, Predmet br. ICTR-97-23-S, Presuda i kazna, 4. septembar 1998, stav 23.

kojemu su kr{enja me|unarodnog prava uporediva sa krivi-nim djelima za koja sada predstoji izricanje kazne Du{ku Tadi}u bila ka`njiva zatvorom od najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.²⁶ [tavi{e, u takvim slu-ajevima je maksimalna zatvorska kazna bila ograni-ena na 20 godina.²⁷ U vezi s tim, treba napomenuti da je smrtna kazna u Bosni i Hercegovini ukinuta 28. novembra 1998, te da je umjesto nje uvedena "dugogodi{nja kazna zatvora" koja mo`e biti od 20 do 40 godina za "najte`e oblike krivi-nih djela [...] izvr{ene s umi{ljamem".²⁸

13. Kako je gore navedeno, uobi-ajena praksa izricanja kazni pred sudovima biv{e Jugoslavije ne ograni-ava izvore na koje se Pretresno vije}e mo`e oslanjati u odmjeravanju odgovaraju}e kazne za osu|eno lice. [tavi{e, od Pretresnog vije}a se samo zahtijeva da uzme u obzir praksu izricanja kazni pred sudovima biv{e Jugoslavije a ono mo`e uzeti u obzir i druge -inioce, kao {to su oni koji se navode u -lanu 24 Statuta i pravilu 101, kao i -inioce koji se odnose na specifi-nu prirodu i svrhu Me|unarodnog suda. Pretresno vije}e, stoga, staje na stanovi{te da za zlo-ine za koje je u biv{oj Jugoslaviji mogla biti izre-ena smrtna kazna mo`e, kao maksimum, osu|enom licu izre}i kaznu do`ivotnog zatvora.

C. Okolnosti koje su relevantne za izricanje kazne za svako od krivi-nih djela

1. Ta-ke 8, 9, 12, 15, 21 i 32

14. Źalbeno vije}e je proglasilo Du{ka Tadi}a krivim po ta-kama 8, 9, 12, 15, 21 i 32 izmijenjene optu`nice koje ga terete za te{ka kr{enja u odnosu na svaku pojedina-nu krivi-nu radnju na kojoj se zasnivaju ove ta-ke optu`nice. Za ta ista krivi-na djela Pretresno vije}e II je u svom *Mi{ljenju i presudi* proglasilo Du{ka Tadi}a krivim prema -lanu 3 (kr{enja zakona ili obi-ajata rata) i -lanu 5 (zlo-ine protiv -ovje-nosti) Statuta. U *Presudi o kazni od 14. jula 1997*, Pretresno vije}e II je izlo`ilo konkretne okolnosti koje su relevantne za izricanje kazni za te krivi-ne radnje. U pogledu izricanja kazne Du{ku Tadi}u po ta-kama 8, 9, 12, 15, 21 i 32 izmijenjene optu`nice, Pretresno vije}e je

²⁶ ^lan 142 Krivi-nog zakona SFRJ.

²⁷ ^lan 38 Krivi-nog zakona SFRJ.

²⁸ ^lan 38 Krivi-nog zakona Federacije Bosne i Hercegovine objavljen u "Slu`benom glasniku Federacije Bosne i Hercegovine" br. 43-98, 20. novembra 1998.

mi{ljenja da su relevantne iste okolnosti. Shodno tome, te okolnosti se povezuju s ovim to-kama i uvr{tavaju u njihov sadr`aj.²⁹

2. Ta-ke 29, 30 i 31

15. U stavu dvanaest izmijenjene optu`nice navodi se u relevantnim dijelovima:

Negdje oko 14. juna 1992. godine, naoru`ani Srbi, s kojima je bio i **Du{ko TADI}**, u{li su u sela Jaski}i i Sivci u op{tini Prijedor i i{li od ku}e do ku}e prozivaju}i sve stanovnike i odvajaju}i mu{karcе od `ena i dece. Naoru`ani Srbi su ubili Sakiba ELKA[EVI]A, Osmu ELKA[EVI]A, Aliju JAVORA, Abaza JASKI]A i Nijaza JASKI]A ispred njihovih ku}a. [...]

16. Na osnovu tih navoda, u ta-ki 29 izmijenjene optu`nice Du{ko Tadi} se tereti za te{ku povredu Źenevskih konvencija (hotimi-no ubijanje), u ta-ki 30 za kr{enje zakona ili obi-aja rata (ubistvo), a u ta-ki 31 za zlo-in protiv ~ovje-nosti (ubistvo).

17. U vezi sa ovim ta-kama, Pretresno vije}e II je utvrdilo sljede}e ~injenice u svom *Mi{ljenju i presudi*:

[...] Dana 14. juna 1992. popodne za-uli su se pucnjevi i srpski vojnici u{li su u Jaski}e i naredili mu{karcima da iza|u iz svojih ku}a na seosku cestu s rukama na potiljku. Prisiljeni su da legnu na zemlju i te{ko premla}eni. Ku}e u selu su pretra`ivane kako bi se ustanovilo da su svi mu{karci na broju. Nakon toga su svi mu{karci osim tri starija mu{karca odvedeni u smjeru Kozarca i njihove porodice ih vi}e nikada nisu vidjele niti ~ule za njih. Nakon {to su oti{li, `ene su prona{le tijela petorice mu{karaca ubijenih iz vatrenog oru`ja ~iji su le{evi ostavljeni da le`e tamo gdje su ustrijeljeni.

[...] ³⁰

[...]

[to se ti-e ubistva petorice mu{karaca u Jaski}ima, svjedokinje Draguna Jaski}, Zemka [ahbaz i Senija Elkasovi} vidjele su pet mrtvih tijela kako le`e u selu kad su `ene mogle iza}i iz ku}a nakon {to su naoru`ani ljudi oti{li; Senija

²⁹ *Presuda o kazni od 14. jula 1997*, stav 11 do 35.

³⁰ *Mi{ljenje i presuda*, stav 348.

Elkasovi} vidjela je da su -etiri le{a ustrijeljena u glavu. Ona je -ula pucnjavu nakon {to su iz njene ku}e odvedeni mu{karci. Sena Jaski} vidjela je dva od pet mrtvih tijela koja su prepoznala druge tri svjedokinje; svjedokinja Subha Muji} tako|e je vidjela neidentificirana tijela u selu nakon {to su naoru`ani ljudi oti{li. Nema sumnje da su se naoru`ani ljudi pona{ali nasilni-ki, budu}i da su mnogima od svjedoka prijetili smr}u dok su mu{karci odvo|eni iz sela. Osim toga, daljnji dokaz njihovog nasilni-kog pona{anja je i to {to su pretukli mu{karce iz sela, neke od njih do besvijesti.

Grupa naoru`anih ljudi bila je relativno mala, a optu`eni je bio jedan od njih i aktivno je u-estvovao u sakupljanju mu{karaca u selu; neki od svjedoka opisali su ga kako daje nare|enja drugima, no dokazi o tome nisu jaki. Me|utim, moglo bi biti od neke va`nosti to da je od cijele grupe samo optu`eni bio poznat svjedocima; -ini se da je samo on bio iz tog kraja i da je, umjesto izdavanja nare|enja, mo`da samo bio vodi- po tom kraju i davao informacije o tome ko`ivi u selu.³¹

[...]

Ovo Pretresno vije}e uvjerilo se van svake sumnje da je optu`eni bio u grupi naoru`anih ljudi koji su u{li u selo Jaski}e, pretra`ili ga u potrazi za mu{karcima, uhvatili ih, pretukli i zatim napustili selo odvo}e}i ih sa sobom, te da su nakon njihovog odlaska petorica mrtvih mu{karaca -ija su imena navedena u Optu`nici prona|eni kako le`e u selu, i da su ova djela po-injena u kontekstu oru`anog sukoba. Me|utim, ovo Pretresno vije}e nije se, na temelju podnesenih dokaza, uvjerilo van svake sumnje da je optu`eni imao ikakva u-e{a u ubistvu te petorice ili bilo kojeg od njih. Nije poznato ko ih je ubio niti pod kojim okolnostima, osim {to se zna da su -etvorica od njih ustrijeljeni u glavu. Nije zanemarljivo to da su se njihova ubistva dogodila istoga dana i otprilike u isto vrijeme kad je veliki broj srpskih vojnika sa tenkovima napao obli`nje, mnogo ve}e selo Sivci uz veliku pucnjavu. Tako|e nije bez va`nosti ni to da je mnogo ve}a operacija etni-kog -i{enja toga dana u Sivcima provedena na vrlo sli-an na-in, ali bez ubijanja seljana. Sama mogu}nost da su seljani Jaski}a izgubili `ivote prilikom nailaska na dio te velike vojne sile bila bi dovoljna da uz ove dokaze, ili bolje re-eno, nedostatak dokaza, sprije-i dono{enje zaklju-ka da je optu`eni van svake sumnje bio umije{an u ta ubistva. ^injenica da u Sivcima nije bilo ubijanja mogla bi ukazati na mogu}nost da ubijanje seljana nije bilo planirani dio ove konkretne epizode etni-kog -i{enja u ova dva sela u kojoj je u-estvovao optu`eni; mogu}e je prema tome da je njihova smrt bila djelo neke druge grupe naoru`anih ljudi, ili da je bila neovla{ten i nepredvidljiv -in nekoga od pripadnika vojne sile koja je u{la u Sivce, za {to se optu`eni ne mo`e smatrati odgovornim.³²

18. Me|utim, Źalbeno vije}e je preina-ilo zaklju-ak Pretresnog vije}a II da Du{ko Tadi} ne mo`e biti smatran odgovornim za ubistvo petorice mu{karaca u Jaski}ima. Ono je zaklju-ilo da je Pretresno vije}e II "pogre{no primijenilo kriterijum dokaza van svake razumne sumnje"³³ i da "jedini razuman zaklju-ak koji je Pretresno vije}e moglo izvu}i jeste taj da je petoricu mu{karaca u Jaski}ima ubila naoru`ana grupa kojoj je

³¹ *Ibid.*, stav 370, 371.

³² *Ibid.*, stav 373.

³³ Presuda po`albi, stav 183.

pripadao `alilac.”³⁴ Osim toga, Žalbeno vijeće je zaključilo da je Duško Tadić krivino odgovoran za ova ubistva po članu 7 (1) Statuta na osnovu koncepta “zajedničke nakane”.³⁵ Sljedstveno tome, Žalbeno vijeće je proglasilo Duška Tadića krivim po tačkama 29 do 31 zbog toga što je “u-estvovao u ubistvima petorice muškaraca u Jaskićima koja su počinjena za vrijeme oružanog sukoba kao dio rasprostranjenog ili sistematskog napada na civilno stanovništvo.”³⁶

D. Otežavajuće okolnosti

19. Shodno pravilu 101(B)(i) Pretresno vijeće je uzeti u obzir sve otežavajuće okolnosti u odmjerenju odgovarajuće kazne. U tom smislu, Pretresno vijeće ističe sljedeće okolnosti. Svako od krivinih dijela počinjeno je u okolnostima koje su samo otežale zločine i patnju `rtava. Grozni uslovi u logorima koje su otvorile vlasti bosanskih Srba u općtini Prijedor i ne-ovje-no postupanje sa logorskim zatočenicima, čega je Duško Tadić bio potpuno svjestan, detaljno su razmotreni u *Mi{ljenju i presudi*. Dragovoljno u-estvovanje Duška Tadića u tom brutalnom postupanju još je više pogorčalo te uslove i samo je povečalo stradanje njegovih `rtava, te je u skladu s tim i otežalo zločine za koje je proglašen krivim.

20. Mora se takođe imati u vidu i spremnost Duška Tadića da poćini ove zločine i da u-estvuje u napadima na nesrpsko civilno stanovništvo općtine Prijedor, na čemu se temelje zloćini protiv čovje-nosti koje je poćinio Duško Tadić. U *Mi{ljenju i presudi* Pretresno vijeće II je razmotrilo sve značajniju ulogu Duška Tadića u SDS-u, privr`enu ekstremnim principima srpskog nacionalizma, njegovo neposredno u-estvovanje u napadu na Sivce i Jaskiće i posledice istih, njegovu svjesnu `elju da doprinese eliminaciji nesrpskih elemenata iz općtine Prijedor i neprestano u-estvovanje Duška Tadića u progonu lica koja nisu Srbi. Shodno tome, Pretresno vijeće je prilikom odmjerenja odgovarajuće kazne uzelo u obzir i činjenicu da je Duško Tadić znao za napade snaga bosanskih Srba i vlasti Republike Srpske koje su funkcionisale na tom području na nesrpsko civilno stanovništvo općtine Prijedor i zdučno ih podrčavao.

³⁴ *Ibid.*

³⁵ *Ibid.*, stav 185 do 232.

³⁶ *Ibid.*, stav 233.

E. Olak{avaju}e okolnosti

21. Pravilo 101(B)(ii) nala`e da Pretresno vije}e u odmjeravanju kazne uzme u obzir "sve olak{avaju}e okolnosti uklju-uju}i i zna-ajnu saradnju osu|enog s tu`iocem prije ili poslije izricanja presude". U *Presudi o kazni od 14. jula 1997*, Pretresno vije}e II konstatuje da "Du{ko Tadi} nije zna-ajnije sara|ivao sa tu`iocem".³⁷ Od tada, me|utim, Du{ko Tadi} je Tu`ila{tvu stavio na raspolaganje odre|eni materijal koji se odnosi na odre|ene doga|aje u op{tini Prijedor. Odbrana tvrdi da Pretresno vije}e treba da uzme u obzir ovaj postupak Du{ka Tadi}a kao olak{avaju}u okolnost u smislu pravila 101 (B)(ii). U pobijanju ove tvrdnje, Tu`ila{tvo isti-e da je ono jedino pozvano da ka`e da li je kriterijum pravila 101 (B)(ii) zadovoljen, te da ta odredba nije primjenljiva u ovom predmetu po{to se saradnja Du{ka Tadi}a sa tu`iocem ne mo`e okarakterisati kao "zna-ajna".

22. Pretresno vije}e smatra da ocjenu toga da li je optu`eno ili osu|eno lice "zna-ajno sara|ivalo" u smislu pravila 101(B)(ii) daje Pretresno vije}e a ne Tu`ila{tvo. Shodno tome, Pretresno vije}e je pa`ljivo pregledalo relevantni materijal. Imaju}i u vidu prirodu i sadr`aj materijala, Pretresno vije}e nalazi da davanje tog materijala tu`iocu od strane Du{ka Tadi}a predstavlja odre|eni stepen saradnje. Me|utim, to ne zadovoljava kriterijum zna-ajne saradnje koju predvi|a pravilo 101(B)(ii). Shodno tome, Pretresno vije}e prilikom odmjeravanja kazne nije uzelo u obzir saradnju Du{ka Tadi}a s tu`iocem.

23. Nadalje, Pretresno vije}e je, na zahtjev odbrane, nalo`ilo sekretaru Suda da pripremi i podnese izvje{taj o vladanju Du{ka Tadi}a u pritvoru u Pritvorskoj jedinici Ujedinjenih nacija. U tom izvje{taju, upravnik Pritvorske jedinice je zaklju~io da se "u posljednjih osamnaest mjeseci (Du{ko Tadi}) pona{ao kao uzorni pritvorenik."³⁸ Tu`ila{tvo je osporilo zaklju~ak upravnika i to potkrijepilo podnijev{i odre|ene materijale koji se odnose na postupak zbog nepo{tovanja Suda protiv biv{eg branioca Du{ka Tadi}a, g. Vujina.³⁹

³⁷ *Presuda o kazni od 14. jula 1997*, stav 58.

³⁸ Interni memorandum o vladanju g. Du{ka Tadi}a u pritvoru, podnesen 14. oktobra 1999.

³⁹ Dodatni materijal relevantan za izricanje kazne Du{ku Tadi}u i Povjerljivi prilozi, podneseni 15. oktobra 1999.

24. Pretresno vijeće je po ovom pitanju smatralo pravilnim da se prikloni mišljenju upravnika Pritvorske jedinice te ga je uzelo u obzir prilikom odmjerenja odgovarajuće kazne.

F. Li-ne prilike Du{ka Tadi}a

25. U ovoj Presudi o kazni, Pretresno vijeće je, bilo putem pozivanja na *Presudu o kazni od 14. jula 1997.* ili direktno, razmatralo izvjesne okolnosti u vezi sa kriminalnim ponašanjem Du{ka Tadi}a koje utiču na težinu krivičnih djela i stepen stradanja žrtava, kao i na ulogu i stepen njegove krivične odgovornosti. Njegove li-ne prilike, međutim, moraju se takođe uzeti u obzir, jer Pretresno vijeće treba da odmjeri odgovarajuću kaznu ne samo s obzirom na kriminalno ponašanje već i s obzirom na pojedinca o kojem je riječ. Dalje, mada svrha krivično-pravnih sankcija obuhvata ciljeve kao što su pravična kazna, odvratanje, onemogućavanje opasnih lica i rehabilitacija, Pretresno vijeće prihvata da prema "savremenim principima penologije kazna treba da bude primjerena prekršiocu a ne samo krivičnom djelu."⁴⁰

26. U *Presudi o kazni od 14. jula 1997.*, Pretresno vijeće II izložilo je li-ne prilike Du{ka Tadi}a koje su bile relevantne za izricanje kazne. Ovo Pretresno vijeće je zauzelo stav da su te iste okolnosti relevantne i za izricanje kazne po ovim takama optužnice. Shodno tome, te okolnosti se povezuju s ovim takama i uvrstavaju u njihov sadržaj.⁴¹ Pretresno vijeće takođe napominje da se Du{ko Tadi} ponovo oženio, te da je i dalje porodični čovjek.

G. Zlo-ini protiv čovječnosti i ratni zlo-ini

27. Pretresno vijeće ima zadatak da izrekne kaznu Du{ko Tadi}u, *inter alia*, za djelo ubistva petorice muškaraca u Jaskijima, za koje ga je Žalbeno vijeće osudilo na osnovu tri različite kvalifikacije: hotimično ubijanje kao teška povreda (tačka 29), ubistvo kao kršenje zakona ili običaja rata (tačka 30) i ubistvo kao zlo-in protiv čovječnosti (tačka 31). Prema tome, postavlja se pitanje da li Pretresno vijeće treba da

⁴⁰ Lafave & Israel, *Criminal Procedure* (2 ed, 1992), str. 1102 (citat iz *Williams protiv New York*, 337 U.S. 241, 69 S.Ct. 1079, 93 L.Ed. 1337 (1949)).

⁴¹ *Presuda o kazni od 14. jula 1997.*, stav 61 do 72.

pravi razliku, na osnovu te`ine djela, izme|u kazne izre-ene za djelo ubistva kao zlo-ina protiv -ovje-nosti i kazni izre-enih za ta dva ratna zlo-ina, hotimi-no ubijanje kao te{ka povreda i ubistvo kao kr{enje zakona ili obi-aja rata.

28. U *Presudi po `albi u predmetu Erdemovi*}, Žalbeno vije}e je ve}inom glasova bilo mi{ljenja da zabranjena radnja po-injena u okviru zlo-ina protiv -ovje-nosti, naime uz svijest da ta radnja predstavlja dio rasprostranjenog i sistematskog napada na civilno stanovni{tvo jeste, ukoliko je sve drugo isto, te`e krivi-no djelo od obi-nog ratnog zlo-ina i da "bi u pravilu trebalo da povla-i za sobom te`u kaznu od one koja bi usljedila po osnovu njegove kvalifikacije kao ratnog zlo-ina".⁴² To slijedi iz uslova da zlo-ini protiv -ovje-nosti moraju biti po-injeni u {irokim razmjerama ili sistematski, pri -emu kvantitet zlo-ina ima kvalitativno dejstvo na prirodu djela, koje se onda smatra zlo-inom po-injenim ne samo protiv samih `rtava, ve} i protiv -ovje-anstva u cjelini. Pretresno vije}e ne vidi razloga da odstupi od tog gledita i konstatuje da se ovo gledite mo`e dodatno potkrijepiti praksom Me|unarodnog krivi-nog suda za Ruandu.⁴³

29. U odmjeravanju odgovaraju}e kazne po ta-kama 29, 30 i 31 Pretresno vije}e je uzelo u obzir da je, ukoliko je sve drugo isto, zlo-in protiv -ovje-nosti te`e krivi-no djelo od ratnog zlo-ina.

H. Ta-ka 8: mu-enje ili ne-ovje-no postupanje

⁴² *Tu`ilac protiv Erdemovi}a*, Predmet br. IT-96-22-A, Presuda, 7. oktobar 1997, Zajedni-ko odvojeno mi{ljenje sudije McDonald i sudije Vohrah, stav 20 *et seq.*, Izdvojeno i razli-ito mi{ljenje sudije Stephena, stav 5, gdje on konstatuje, "Imao sam prednost da mogu pro-itati Zajedni-ko odvojeno mi{ljenje -asnih sudija McDonald i Vohrah u kojem oni detaljno ispituju tri uslova da bi se izjava o krivici mogla smatrati pravovaljanom, to jest da ona mora biti dobrovoljna, zasnovana na punoj informisanosti i nedvosmislena. Ja se sla`em, s po{tovanjem, sa njihovim zaklju-kom da je, dodu{e, zahtjev o dobrovoljnosti u ovom predmetu bio zadovoljen, no da zahtjev da izjava o krivici bude zasnovana na punoj informisanosti nije bio zadovoljen. To -inim iz istih razloga koje su izrazile -asne sudije [...]."

⁴³ *Tu`ilac protiv Kambande*, Predmet br. ICTR-97-23-S, Presuda i Kazna, 4. septembar 1998., stav 14; *Tu`ilac protiv Akayesua*, Predmet br. ICTR-96-4-T, Kazna, 2. oktobar 1998, stav 6 do 10; *Tu`ilac protiv Serushagoa*, Predmet br. ICTR-98-39-S, Kazna, 5. februar 1999, stav 13 do 14; i *Tu`ilac protiv Kayisheme i Ruzindane*, Predmet br. ICTR-95-1-T, Kazna, 21. maj 1999, stav 9.

30. Pretresno vijeće konstatuje da se u ta-ki 8 pro{irene optu`nice Du{ko Tadi} alternativno tereti za dva razli-ita djela, to jest za mu-enje ili ne-ovje-no postupanje.⁴⁴ Kada je osudilo Du{ka Tadi}a po ovoj ta-ki, Źalbeno vijeće nije preciziralo za koje od ta dva djela ga je proglasilo krivim. U pogledu odmjeravanja odgovarajuće kazne po ovoj ta-ki, Tu`ila{tvo tvrdi da je u pro{irenoj optu`nici naglasak "primarne optu`be" na mu-enju, te da je kazna za mu-enje primjerena. Tu`ila{tvo, me|utim, dopu{ta da ukoliko Pretresno vijeće utvrdi postojanje bilo kakve dvosmislenosti, ono treba da izrekne kaznu za lak{e krivi-no djelo, to jest za ne-ovje-no postupanje.⁴⁵

31. Zadatak Pretresnog vijeća je ograni-en na izricanje kazne Du{ku Tadi}u na osnovu toga {to ga je @albeno vijeće proglasilo krivim po ta-ki 8. Nije na ovom Vije}u da odre|uje, bilo na osnovu "primarne optu`be" pro{irene optu`nice ili na bazi utvr|enih ~injenica izlo`enih u *Mi{ljenju i presudi*, za koje od dva alternativna krivi-na djela kojima ga ta ta-ka optu`nice tereti Du{ka Tadi}a treba smatrati krivi-no odgovornim. Samo je Vijeće koje ga osu|uje kompetentno za to. Po{to se u *Presudi po`albi* ne precizira za koje od ta dva razli-ita krivi-na djela se Du{ko Tadi} smatra krivi-no odgovornim, nema sumnje da postoji dvosmislenost. U tim okolnostima, Pretresno vijeće je zaklju-ilo da je primjereno primjeniti princip *in dubio pro reo*, koji nala`e da se svaka dvosmislenost mora tuma-iti u korist branjenika. Prema tome, u izricanju kazne Du{ku Tadi}u po ta-ki 8, Pretresno vijeće je odmjerilo kaznu za lak{e krivi-no djelo ne-ovje-nog postupanja.

V. KAZNE

⁴⁴ U predmetu *Tu`ilac protiv Delali}a i ostalih*, Predmet br. IT-96-21-T, Presuda, 16. novembar 1998, stav 452 do 497 i 516 do 543, op{irno se razmatraju definicije krivi-nih djela mu-enja i ne-ovje-nog postupanja.

⁴⁵ Pretres prije izricanje kazne, 15. oktobar 1999, T. str. 36.

32. IZ GORE NAVEDENIH RAZLOGA, PRETRESNO VIJE] E, nakon {to je razmotrilo sav dokazni materijal i argumentaciju u svjetlu Statuta i Pravilnika, jednoglasno izri-e Du{ku Tadi}u sljede)e kazne:

A. Ta-ke 8 i 9

Za ne-ovje-no postupanje kao te{ku povredu, Pretresno vije)e osu|uje Du{ka Tadi}a na devet godina zatvora;

Za hotimi-no nano{enje te{ke patnje ili ozbiljne tjelesne ili zdravstvene povrede kao te{ku povredu, Pretresno vije)e osu|uje Du{ka Tadi}a na devet godina zatvora;

B. Ta-ka 12

Za hotimi-no nano{enje te{ke patnje ili ozbiljne tjelesne ili zdravstvene povrede kao te{ku povredu, Pretresno vije)e osu|uje Du{ka Tadi}a na {est godina zatvora;

C. Ta-ka 15

Za hotimi-no nano{enje te{ke patnje ili ozbiljne tjelesne ili zdravstvene povrede kao te{ku povredu, Pretresno vije)e osu|uje Du{ka Tadi}a na {est godina zatvora;

D. Ta-ka 21

Za hotimi-no nano{enje te{ke patnje ili ozbiljne tjelesne ili zdravstvene povrede kao te{ku povredu, Pretresno vije)e osu|uje Du{ka Tadi}a na {est godina zatvora;

E. Ta-ke 29, 30 i 31

Za hotimi-no ubijanje kao te{ku povredu, Pretresno vije)e osu|uje Du{ka Tadi}a na dvadeset i -etiri godine zatvora;

Za ubistvo kao kr{enje zakona ili obi-aja rata, Pretresno vije}e osu|uje Du{ka Tadi}a na dvadeset i -etiri godine zatvora;

Za ubistvo kao zlo-in protiv -ovje-nosti, Pretresno vije}e osu|uje Du{ka Tadi}a na dvadeset i pet godina zatvora;

F. Ta-ka 32

Za hotimi-no nano{enje te{ke patnje ili ozbiljne tjelesne ili zdravstvene povrede kao te{ku povredu, Pretresno vije}e osu|uje Du{ka Tadi}a na devet godina zatvora;

G. Istovremeno slu`enje kazni

Sve kazne }e se slu`iti istovremeno, i *inter se* i u odnosu na kazne koje su izre-ene u *Presudi o kazni od 14. jula 1997.*

H. Ura-unavanje vremena provedenog u pritvoru

U skladu sa pravilom 101(D), Du{ko Tadi} ima pravo da mu se ura-una vrijeme "koje je proveo u pritvoru -ekaju}i na izru-enje Me|unarodnom sudu ili -ekaju}i na su|enje ili `albeni postupak". Mada je uhap{en 12. februara 1994, njegov pritvor u o-ekivanju izru-enja Me|unarodnom sudu po-eo je tek 8. novembra 1994, kada je Pretresno vije}e I uputilo zvani-ni zahtjev vladi Savezne Republike Njema-ke za ustupanje nadle`nosti Me|unarodnom sudu.⁴⁶ Prema tome, Du{ko Tadi} ima pravo da mu se u slu`enje kazne koju mu je izreklo Pretresno vije}e ura-una pet godina i tri dana koje je ve} odslu`io, sa danom ove Presude o kazni, zajedno sa vremenom koje eventualno bude slu`io u o-ekivanju odluke po eventualnim `albama.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri -emu se engleski tekst smatra mjerodavnim.

⁴⁶ *Tu`ilac protiv Du{ka Tadi}a*, Predmet br. IT-94-1-D, Odluka Pretresnog vije}a o zahtjevu tu`ioca za izdavanje zvani-nog zahtjeva za ustupanje nadle`nosti, 8. novembar 1994.

/potpis na originalu/
Gabrielle Kirk McDonald
predsjedavajuća

/potpis na originalu/
Lal Chand Vohrah

/potpis na originalu/
Patrick Lipton Robinson

Sudija Robinson prilaže svoje Izdvojeno mišljenje o ovoj Presudi o kazni.

Dana 11. novembra 1999.
U Hagu, Holandija

[pe-at Me | unarodnog suda]